

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

1399

Ustavni sud Republike Hrvatske, u sastavu Jasna Omejec, predsjednica, te suci Mato Arlović, Marko Babić, Snježana Bagić, Slavica Banić, Mario Jelušić, Antun Palarić, Aldo Radolović, Duška Šarin i Miroslav Šeparović, u postupku koji je ustavnom tužbom pokrenula Marija Maja Ivanetić iz Zagreba s boravkom u Sjedinjenim Američkim Državama, koju zastupa Stjepan Bićan, odvjetnik u Zagrebu, na sjednici održanoj 4. svibnja 2016. donio je

ODLUKU

I. Ustavna tužba se usvaja.

II. Općinski građanski sud u Zagrebu dužan je bez odgode nastaviti postupak i u najkraćem mogućem roku, ali ne duljem od tri (3) mjeseca računajući od prvog idućeg dana nakon objave ove odluke u »Narodnim novinama«:

– donijeti odluku u predmetu koji se prije spajanja vodio pod poslovnim brojem P-4675/91;

– donijeti odluku u predmetu koji se prije spajanja vodio pod poslovnim brojem P-4683/91 u dijelu koji je nakon stupanja na snagu Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine (»Narodne novine« broj 92/96.) ostao u sudskoj nadležnosti, a ostale tužbene zahtjeve riješiti u skladu s pravilima o nadležnosti koji su propisani tim zakonom.

III. Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske dužno je što je prije moguće, a najkasnije u roku od 60 dana računajući od prvog idućeg dana nakon objave ove odluke u »Narodnim novinama«, donijeti rješenje o žalbi u predmetu broj: UP/II-942-01/13-01/725.

IV. Na temelju članka 63. stavka 3. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 99/99., 29/02. i 49/02. – pročišćeni tekst), podnositeljici ustavne tužbe Mariji Maji Ivanetić iz Zagreba, Grškovićeve 19a, s boravkom u U.S.A., 8940 Savannah Park, Orlando, FL 32819-4432, određuje se primjerena naknada zbog povrede prava zajamčenog člankom 29. stavkom 1. Ustava Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.) u iznosu od 25.000,00 kuna.

V. Naknada iz točke IV. izreke ove odluke bit će isplaćena iz državnog proračuna u roku od tri (3) mjeseca od dana podnošenja zahtjeva podnositeljice Ministarstvu pravosuđa Republike Hrvatske za njezinu isplatu.

VI. Ova odluka objavit će se u »Narodnim novinama«.

O b r a z l o ž e n j e

I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Podnositeljica je 27. srpnja 2010. podnijela drugi po redu zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku Županijskom sudu u Zagrebu (u daljnjem tekstu: drugostupanjski sud). Predmet se pred tim sudom vodio pod brojem Gzp-924/10.

Zahtjev je podnesen zbog nerazumnog trajanja dvaju parničnih postupaka pred Općinskim građanskim sudom u Zagrebu (u daljnjem tekstu: prvostupanjski sud) koji su pokrenuti 1991. godine i spojeni 1993. godine (broj: P-4675/91 i broj: P-4683/91). Taj je spojeni (»jedinstveni«) parnični postupak prvostupanjski sud prekinuo 2005.

godine.

2. Protiv rješenja o prekidu tog parničnog postupka podnositeljica se višekratno koristila sredstvima pravne zaštite. Tako je Vrhovnom sudu Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) podnijela i reviziju (revizijski predmet broj: Rev-x 798/11-2), pa je cijeli spis parničnog predmeta broj: P-4675/91 dostavljen 2011. godine Vrhovnom sudu radi rješavanja o reviziji.

3. S obzirom na provedbu revizijskog postupka, Županijski sud u Zagrebu donio je rješenje broj: Gzp-924/10-8 od 29. kolovoza 2011., kojim se oglasio nenadležnim u povodu podnositeljičinog zahtjeva za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku od 27. srpnja 2010. te je predmet proslijedio »nadležnom Ustavnom sudu Republike Hrvatske na daljnji postupak«.

Rješenje Županijskog suda u Zagrebu broj: Gzp-924/10-8 od 29. kolovoza 2011. i preslika pripadajućeg parničnog spisa Općinskog građanskog suda u Zagrebu broj: P-4675/91 zaprimljeni su u Ustavnom sudu 28. listopada 2011.

4. Podnositeljičin zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, proslijeđen Ustavnom sudu, smatra se ustavnom tužbom u smislu članka 63. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 99/99., 29/02. i 49/02. – pročišćeni tekst; u daljnjem tekstu: Ustavni zakon).

II. ČINJENICE VAŽNE ZA USTAVNOSUDSKI POSTUPAK

5. Predmet spora u spojenom parničnom postupku (broj: P-4675/91 i broj: P-4683/91) su prava na »kući popisni broj 11443 s dvorištem i vrtom u Gregorijančevoj« (sada Grškovićevoj – op. Ustavnog suda) »ulici broj 19A u Zagrebu, k.č.br. 1511/16, z.k.ul. broj: 16924, k.o. Grad Zagreb (u daljnjem tekstu: sporna stambena zgrada). U toj se zgradi nalazi veći broj stanova.

U izvatku iz zemljišne knjige za spornu stambenu zgradu navedeni su sljedeći podaci:

A Posjedovnica PRVI ODJELJAK

Redni broj	Broj zemljišta (kat.čestice)	Oznaka zemljišta	Površina u			Primjedbe
			m ²	jutra	čhv	
1.	1511/16	kuća popisni broj 11443 s dvorištem i vrtom u Gregorijančevoj ulici broj 19 a	876		243.5	

B Vlastovnica

Redni broj	Upisi	Primjedbe
1. UDIO 2/23		
1.	STANZER MAJA MLDB. ZAGREB	
2. UDIO 21/23		
1.	OPĆENARODNA IMOVINA	
2.1.	Kao organ upravljanja dijela nekretnina u A uknjižuje se:	
1.	IZVRŠNO VIJEĆE SABORA NR HRVATSKE ZAGREB	

Knjižni upisi koji vrijede za sve udjele na B listu

Redni broj	Upisi	Primjedbe
1.1.	<p>Primljeno: 21. veljače 1997. Z – 3648/97</p> <p>Temeljem pripremnog podneska od 19. veljače 1997. zabilježuje se spor Ivanetić Maje i Nade Stanzer iz Zagreba, protiv Republika Hrvatske radi priznanja prava vlasništva na nekretnine upisane u z.k.ul. 16924 k.o. Grad Zagreb.</p>	

C Teretovnica

Redni broj	Upisi	Iznos tereta	Primjedbe
	...		
1.1.	<p>Na udio pod rednim brojem 1.</p> <p>Primljeno: 05. ožujka 1947. Z – 1046/47</p> <p>Temeljem ovosudnog zaključka od 04.02.1947. br. K-3892/45 zabilježuje se konfiskacija na dijelu nekretnina u A.</p>		

6. Sukladno navedenim podacima, podnositeljica je u zemljišnim knjigama upisana kao vlasnica 2/23 dijela sporne stambene zgrade. Iz rješenja Grada Zagreba, Gradskog ureda za imovinsko-pravne poslove, Odjela za upravnopravne poslove, Drugog odsjeka, klasa: UP/I-942-01/1997-06/704, urbroj: 251-18-02/301-03-23 od 28. listopada 2003. (u daljnjem tekstu: prvostupanjsko rješenje o povratu imovine od 28. listopada 2003.) proizlazi da je dio od 2/23 u odnosu na površinu čitave zgrade »otprilike toliko velik kolika je bila površina jednog dvosobnog stana da je kojim slučajem došlo do etažiranja«.

7. Ostali udjeli (21/23) sporne stambene zgrade upisani su kao općenarodna imovina pod upravljanjem Izvršnog vijeća Sabora Narodne Republike Hrvatske. Do 1947. godine njihova je vlasnica bila podnositeljčina majka Nada Stanzer (prijašnja vlasnica).

Iz prvostupanjskog rješenja o povratu imovine od 28. listopada 2003. proizlazi da dio od 21/23 sporne stambene zgrade obuhvaća sedam stanova (kao posebnih dijelova nekretnine), od jednosobnih do peterosobnih.

7.1. U zahtjevu podnositeljice i njezine majke za povrat i naknadu oduzete imovine od 24. lipnja 2007., koji prileži spisu predmeta, proizlazi da su »Zaključkom Kotarskog suda za I. i IV. rajon grada Zagreba, br. K.3892/45 od 10. travnja 1947. nekretnine osuđenice Nade Stanzer rođ. Hribar, iz Zagreba, Gregorjančeva 19a, proglašene konfisciranim i prenesene ... u dijelu 21/23 u vlasništvo F.N.R.J. ... te je određeno brisanje prava vlasništva suvlasničkog dijela od 21/23 dosadašnjeg suvlasnika Stanzer Nade uz istodobnu uknjižbu prava suvlasništva na ime i korist F.N.R.J.«.

Te su činjenice potvrđene kao istinite u presudi Upravnog suda Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu Upravni sud) broj: Us-4915/2006-15 od 1. srpnja 2010. U toj je presudi dalje utvrđeno da je iz navedenog zaključka od 10. travnja 1947. »vidljivo da je donesen temeljem presude istog suda od 11. ožujka 1946 godine broj K-3892/45« (v. i točku 63. u vezi s točkom 21. obrazloženja ove odluke).

8. Podnositeljčina majka Nada Stanzer (prijašnja vlasnica) preminula je 10. studenoga 2000., a njezina jedina oporučna nasljednica je podnositeljica ustavne tužbe.

9. Podnositeljica ustavne tužbe je hrvatska državljanka, a to je bila i njezina majka (prijašnja vlasnica). Prema podacima u spisu predmeta podnositeljica faktički živi u SAD, gdje je živjela i njezina majka prije smrti.

1) Pokretanje i tijek parničnog postupka do 5. studenoga 1997.

10. Podnositeljica je 25. srpnja 1991. podnijela Općinskom građanskom sudu u Zagrebu tužbu protiv Grada Zagreba i Fonda za vodoprivredu, promet, stambene i komunalne poslove Grada Zagreba »radi utvrđenja i činidbe«, to jest radi utvrđenja prava vlasništva (u 2/23 dijela) sporne stambene zgrade, predaje suvlasničkog dijela podnositeljici »na korištenje i upravljanje« te isplate novčane naknade na ime stečenog bez pravne osnove. Predmet je zaveden pod brojem P-4675/91.

Tužba se temeljila na podnositeljičinom pravu vlasništva u 2/23 dijela sporne stambene zgrade. Podnositeljica je navela da se »izravno obratila tuženima sa zahtjevom da joj se preda njezin suvlasnički dio«. Međutim, »kako tuženi nije odgovorio na prijedlog tužiteljice, to tužiteljica traži da tuženi prestanu s upravljanjem njenom imovinom za koju nisu nikada imali suglasnost i tužiteljica ovime izjavljuje da je ona sada suvlasnik u 2/23 dijela«, što su »tuženi dužni priznati« i spornu stambenu zgradu predati »u suvlasničkom omjeru tužiteljici na korištenje i prestati izvršavati bilo kakvo upravljanje nad tim« (nečitljivo – op. Ustavnog suda) »jer ga je tužiteljica preuzela na upravljanje«.

U tužbi je također navedeno da tuženi tijekom proteklih pet godina (to jest od 1986. do 1991. godine) podnositeljici nisu ništa platili niti su joj ponudili »bilo kakvu naknadu niti dio stanarine koju ona mora primati kao suvlasnica«, pa je »jasno da je njihov postupak protupravan«. Prema tome, tužbeni zahtjev za isplatu novčane naknade na ime stečenog bez pravne osnove temelji se na tvrdnji da su »tuženi ubirali stanarinu i dužni su tužiteljici vratiti sve ubrane svote« od 1. siječnja 1986. do isplate po stopi koja je naznačena u tužbi.

11. Isti dan (25. srpnja 1991.) podnositeljica i njezina majka Nada Stanzer podnijele su prvostupanjskom sudu tužbu protiv Republike Hrvatske, Grada Zagreba i Fonda za vodoprivredu, promet, stambene i komunalne poslove Grada Zagreba, »radi povrata oduzete imovine, utvrđenja i činidbe«, to jest radi utvrđenja njihova prava vlasništva na spornoj stambenoj zgradi, predaje te stambene zgrade »u suvlasničkom omjeru tužiteljicama na korištenje i upravljanje« te isplate novčane naknade na ime stečenog bez pravne osnove. Predmet je zaveden pod brojem P-4683/91.

U toj su tužbi tužiteljice tvrdile da su suvlasnice sporne stambene zgrade s obzirom na to da je podnositeljičinu majci konfiskacijom neopravdano oduzeto vlasništvo u 21/23 dijela (prema navodu iz prve tužbe, »konfiskacija je bila iz političkih razloga, pa se ukazuje kao nepravedna, nepravilna i protivna pravilima demokratskog sustava i mora biti vraćena tužiteljici odnosno njenoj majci«). Ostali tužbeni zahtjevi slični su onima iz prve tužbe (v. točku 10. obrazloženja ove odluke).

12. Rješenjem broj: P-4675/91-8, donesenim na ročištu održanom 9. veljače 1993., prvostupanjski sud spojio je spise broj: P-4675/91 i broj: P-4683/91 »radi vođenja jedinstvenog postupka«.

Unatoč tome, i nakon njihova spajanja, prvostupanjski sud i stranke koristili su se (na nekoliko ročišta te u službenoj korespondenciji) s oba prvotna broja tih spisa (P-4675/91 i P-4683/91).

12.1. Iako je službeni broj spojenih dvaju spisa P-4675/91, Ustavni sud u ovoj se odluci koristi njihovim prvotnim brojevima kad je to potrebno radi specifikacije konkretnih tužbenih zahtjeva na koje upućuje.

13. Podnositeljica i njezina majka Nada Stanzer su tijekom parničnog postupka višekratno specificirale tužbeni zahtjev, kako slijedi:

- podneskom na spis predmeta broj: P-4683/91, predanom na ročištu održanom 9. veljače 1993. u predmetu broj: P-4675/91, tražile su utvrđenje prava vlasništva na spornoj stambenoj zgradi, predaju te zgrade u posjed i isplatu novčane naknade u protuvrijednosti 13.500.– DEM;

- podneskom na spis predmeta broj: P-4675/91 od 1. srpnja 1996. tražile su utvrđenje prava vlasništva na spornoj zgradi, predaju te zgrade u posjed i isplatu novčanog iznosa u visini od 157.680,00 kn (protuvrijednost 43.800.– DEM) sa zakonskim zateznim kamatama tekućim od 1. siječnja 1985.;

- podneskom na spis predmeta broj: P-4683/91 od 19. veljače 1997. tražile su utvrđenje prava vlasništva na spornoj zgradi, predaju te zgrade u posjed i isplatu novčanog iznosa u visini od 157.680,00 kn (protuvrijednost 43.800.– DEM) sa zakonskim zateznim kamatama tekućim od 1. siječnja 1985.;

– podneskom na spis predmeta broj: P-4683/91 od 1. travnja 1997. ponovile su tužbeni zahtjev specificiran podneskom od 19. veljače 1997.;

– podneskom na spis predmeta broj: P-4683/91 od 26. lipnja 1997. još jednom su ponovile tužbeni zahtjev specificiran podnescima od 19. veljače 1997. i 1. travnja 1997.

14. Dana 5. studenoga 1997. stupila je na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i protokoli br. 1, 4, 6, 7 i 11 uz Konvenciju (»Narodne novine – Međunarodni ugovori« broj 18/97., 6/99. – pročišćeni tekst, 8/99. – ispravak, 14/02. i 1/06.). Od tog je dana u Republici Hrvatskoj svima priznato pravo na razumnu duljinu pravnih postupaka.

15. Od podnošenja tužbi 25. srpnja 1991. do 5. studenoga 1997. prvostupanjski sud održao je četiri (4) ročišta: 12. studenoga 1991. u predmetu broj: P-4683/91, a 16. ožujka 1992., 4. lipnja 1992. i 9. veljače 1993. u predmetu broj: P-4675/91.

2) Upravni postupak radi ostvarenja prava na naknadu za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine

16. Dana 1. siječnja 1997. stupio je na snagu Zakon o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine (»Narodne novine« broj 92 od 30. listopada 1996.; u daljnjem tekstu: Zakon o naknadi:92/96).

Ako je riječ o Zakonu o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine koji je danas na snazi (»Narodne novine« broj 92/96., 92/99., 39/99., 42/99., 43/00., 131/00., 27/01., 34/01., 65/01., 118/01., 80/02. i 81/02.), Ustavni sud koristi se oznakom Zakon o naknadi:92/96-81/02.

17. Tim je zakonom propisana nadležnost tijela državne uprave za odlučivanje o naknadi za imovinu koja je prijašnjim vlasnicima oduzeta od strane jugoslavenske komunističke vlasti, a koja je prenesena u općenarodnu imovinu, državno, društveno ili zadružno vlasništvo konfiskacijom, nacionalizacijom, agrarnom reformom i drugim propisima i načinima navedenim u tom zakonu. Mjerodavne odredbe Zakona o naknadi:92/96 su glasile:

»Članak 64.

Postupak se, ako ovim Zakonom nije drukčije propisano, provodi na zahtjev prijašnjega vlasnika.

Zahtjev se podnosi nadležnom Županijskom uredu prema mjestu gdje se nalazi imovina koja je predmet naknade.

Članak 65.

Postupak se pokreće podnošenjem zahtjeva nadležnom Županijskom uredu.

Zahtjev iz stavka 1. ovoga članka dostavlja se Državnom pravobranitelju Republike Hrvatske koji ima položaj stranke u postupku.

(...)«

17.1. Nakon stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine (»Narodne novine« broj 80/02.) te odredbe glase:

»Članak 64.

Postupak se, ako ovim Zakonom nije drukčije propisano, provodi na zahtjev prijašnjega vlasnika.

Zahtjev se podnosi nadležnoj službi ureda državne uprave prema mjestu gdje se nalazi imovina koja je predmet naknade.

Članak 65.

Postupak se pokreće podnošenjem zahtjeva nadležnoj službi ureda državne uprave.